Europadomstolens domar — fjärde kvartalet 2003

Av f.d. justitierådet HANS DANELIUS

Europadomstolen har under fjärde kvartalet 2003 meddelat följande domar:[1]

1.Kizilyaprak mot Turkiet (dom 2.10.2003)
Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)
Kizilyaprak var ägare till ett förlag som publicerade en bok med titeln ”Hur vi kämpade mot det kurdiska folket! En soldats memoarer”. Författare till boken uppgavs vara en turkisk soldat som gjort sin militärtjänst i sydöstra Turkiet, och boken gav en negativ bild av hur turkiska staten och armén agerat gentemot kurderna. Publiceringen av boken ledde till att Kizilyaprak dömdes till fängelse och böter för att han spritt separatistisk propaganda. Sedan lagen ändrats, undanröjdes domen, och den turkiska domstolen beslöt att uppskjuta den fortsatta prövningen av åtalet mot Kizilyaprak på villkor att denne inte under de närmaste tre åren begick nya brott i sin utgivning av böcker.

Europadomstolen konstaterade att boken inte hade innehållit uppmaningar till våld, väpnat motstånd eller uppror och att de turkiska myndigheterna inte hade i tillräcklig grad beaktat allmänhetens intresse av att få del av andra uppfattningar än den officiella synen på situationen i sydöstra Turkiet. Europadomstolen fann vidare att uppskovet med prövningen av åtalet mot Kizilyaprak var oproportionerligt på grund av det villkor som var förbundet med uppskovet. Ingreppet i Kizilyapraks yttrandefrihet kunde därför inte anses ha varit nödvändigt i ett demokratiskt samhälle, och Europadomstolen konkluderade att artikel 10 i konventionen hade kränkts.

[1]I denna artikel används följande förkortade beteckningar: *Konventionen* = Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, *Europadomstolen* = Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. I artikeln refereras inte avgöranden avseende frågan om kravet i artikel 6:1 i konventionen på ett avgörande inom skälig tid har respekterats. I syfte att begränsa artikelns omfång har också vissa avgöranden som följer en etablerad praxis eller som väsentligen avser bevisfrågor endast kort omnämnts under ”Övriga mål” i slutet av artikeln. Tidigare kvartalsöversikter har varit införda i SvJT 1995 s. 532 ff., 602 ff. och 764 ff., 1996 s. 71 ff., 368 ff., 579 ff. och 773 ff., 1997 s. 42 ff., 378 ff., 553 ff. och 756 ff., 1998 s. 16 ff., 357 ff., 573 ff. och 762 ff., 1999 s. 67 ff., 581ff., 762 ff. och 912 ff., 2000 s. 75 ff., 359 ff., 558 ff. och 825 ff., 2001 s. 43 ff., 397 ff., 595 ff. och 806 ff., 2002 s. 52 ff., 390 ff., 608 ff. och 824 ff. samt 2003 s. 48 ff., 587 ff., 685 ff. och 997 ff. — De viktigaste av de nu refererade domarna kommer att publiceras i Europadomstolens domssamling European Court of Human Rights, Reports of Judgments and Decisions, men samtliga domar är redan nu tillgängliga på Internet under webnamnet *http://www.echr.coe.int*.

2.Duriez-Costes mot Frankrike (dom 7.10.2003)
3.Gaucher mot Frankrike (dom 9.10.2003)
Frågor om rätten till en rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)
Duriez-Costes och Gaucher dömdes båda för brott, Duriez-Costes för rattfylleri och Gaucher för fortkörning. De överklagade de fällande domarna till Kassationsdomstolen, *Cour de Cassation*, som avslog deras överklaganden.

Vid Europadomstolen klagade Duriez-Costes över att han inte hade kallats till förhandling vid Kassationsdomstolen. Duriez-Costes och Gaucher klagade båda över att de inte hade fått del av de yttranden som avgivits av generaladvokaten vid Kassationsdomstolen.

Europadomstolen konstaterade i målet mot Duriez-Costes att domstolarna i första och andra instans hade hållit förhandlingar vid vilka Duriez-Costes eller hans försvarare hade varit närvarande samt att förhandlingen vid Kassationsdomstolen varit av mera teknisk art och endast gällt rättsliga frågor. Europadomstolen hänvisade till tidigare rättspraxis (Meftah m.fl. mot Frankrike, SvJT 2002 s. 838) och fann det förenligt med artikel 6:1 i konventionen att endast specialiserade advokater hade rätt att uppträda inför Kassationsdomstolen. Det förhållandet att Duriez-Costes inte haft möjlighet att själv eller genom en vanlig advokat plädera inför Kassationsdomstolen utgjorde därför inte något brott mot artikel 6:1 i konventionen.

Europadomstolen konstaterade att det förhållandet att Duriez-Costes och Gaucher inte hade fått del av generaladvokatens yttranden hade medfört att de berövats möjligheten att bemöta dessa yttranden skriftligt. De hade visserligen inte begärt rättshjälp för att få biträde av specialiserade advokater, men detta innebar inte att de hade avstått från sin rätt till ett kontradiktoriskt förfarande. Underlåtenheten att delge dem generaladvokatens yttranden stred därför mot deras rätt till en rättvis rättegång enligt artikel 6:1 i konventionen (jfr bl.a. det tidigare nämnda fallet Meftah m.fl. mot Frankrike).

4.Von Bülow mot Förenade Konungariket (dom 7.10.2003)
5.Wynne mot Förenade Konungariket (nr 2) (dom 17.10.2003)
Frågor om rätten till domstolsprövning avseende lagligheten av ett frihetsberövande (artikel 5:4 i konventionen) och om rätten till ersättning för konventionsstridigt frihetsberövande (artikel 5:5 i konventionen)
Von Bülow dömdes 1975 till livstids fängelse för mord (*murder*). Vederbörande minister (*Secretary of State*) fastställde minimitiden för fängelsestraffet (*"the tariff"*) till 23 år. I mars 2001 informerades Von Bülow om att *Parole Board* inte hade rekommenderat hans frigivning.

Wynne dömdes 1982 till livstids fängelse för dråp (*manslaughter*). Domstolen fastställde en minimitid för fängelsestraffet (*"the tariff"*) som utlöpte i juni 1991. Frågan om hans fortsatta frihetsberövande efter denna tid prövades av *Parole Board*. Enligt vad brittiska regeringen uppgav hade sådan prövning skett 1994 och 1997, men Parole Board

hade inte rekommenderat frigivning. Enligt vad Wynne uppgav hade Parole Board tagit upp hans fall 1999 och därvid — utan att hålla en muntlig förhandling — beslutat att inte rekommendera frigivning.

Vid Europadomstolen klagade Von Bülow och Wynne över att de inte fått en sådan prövning av lagligheten av de fortsatta frihetsberövandena som krävdes enligt artikel 5:4 i konventionen.

Under hänvisning till tidigare rättspraxis (Stafford mot Förenade Konungariket, SvJT 2002 s. 618 f.) erinrade Europadomstolen om att lagligheten av ett fortsatt frihetsberövande efter utgången av minimitiden vid livstidsstraff berodde på en riskbedömning som kunde ändras med tiden samt att det därför, när minimitiden gått till ända, förelåg en rätt till periodisk omprövning vid domstol. Europadomstolen erinrade om att Parole Board inte haft rätt att besluta om frigivning utan endast kunnat avge rekommendationer till vederbörande minister. Inte heller hade det i dessa fall hållits någon muntlig förhandling som gjort det möjligt för Von Bülow och Wynne att höra vittnen till stöd för bedömningen av om de alltjämt utgjorde en fara för allmänheten. Rätten till domstolsprövning av frihetsberövandenas laglighet enligt artikel 5:4 i konventionen var därför inte tillgodosedd.

I fallet Wynne fann Europadomstolen vidare att det inte hade funnits någon rätt till ersättning för brottet mot artikel 5:4 i konventionen, vilket innebar en kränkning av artikel 5:5 i konventionen.

6.Acimovic mot Kroatien (dom 9.10.2003)

Fråga om rätten till domstolsprövning (artikel 6:1 i konventionen)

Acimovic väckte i mars 1996 skadeståndstalan mot Republiken Kroatien med anledning av att kroatiska armén under de krigsförhållanden som rått 1995 hade förstört hans hus och berövat honom annan egendom. I november 2000 förklarades målet vilande med tillämpning av ny lagstiftning, som föreskrev att ersättningskrav på grund av arméns och polisens handlingar under kriget i Kroatien inte skulle prövas förrän nya lagregler kommit till stånd. Sådana nya lagregler antogs först i juli 2003.

Acimovic klagade över att han i strid med artikel 6:1 i konventionen hade förvägrats sin rätt till domstolsprövning av sina civila rättigheter.

Europadomstolen fann att Acimovic haft ett starkt intresse av att få sina skadeståndsanspråk prövade och att han under lång tid hade lämnats i ovisshet om när de nya lagregler skulle antas som skulle göra en sådan prövning möjlig. Europadomstolen hänvisade vidare till tidigare avgöranden (Kutic mot Kroatien, SvJT 2002 s. 403, och Multiplex mot Kroatien, SvJT 2003 s. 1003) och konkluderade att Acimovic inte hade åtnjutit den rätt till domstolsprövning som förutsattes i artikel 6:1 i konventionen.

7.Biozokat AE mot Grekland (dom 9.10.2003)
Fråga om rätten till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)
Bolaget Biozokat AE var ägare till mark som exproprierades i samband med ett vägbygge. Myndigheterna fann att Biozokat inte var berättigat till ersättning, eftersom bolaget fick anses ha haft en motsvarande nytta av vägbygget. Motbevisning för att omkullkasta en gällande presumtion om att nyttan av en ny väg uppvägde förlusten av mark för vägens byggande hade tidigare inte varit tillåten enligt grekisk rätt, men Europadomstolen hade i flera mål (bl.a. Katikaridis m.fl. mot Grekland, SvJT 1997 s. 46f.) funnit en presumtion som inte tillät ett hänsynstagande till omständigheterna i det enskilda fallet vara alltför oflexibel för att vara förenlig med artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen. Som en följd härav hade motbevisning mot presumtionen tillåtits men inte i själva expropriationsmålet utan endast i en separat civilprocess som fastighetsägaren själv måste anhängiggöra om han ville visa att den skada han lidit genom förlusten av mark var större än den nytta han hade av den nya vägen.

Europadomstolen ansåg att, när enskild egendom exproprierats, förfarandet om ersättning för marken borde omfatta en fullständig värdering av följderna av egendomsförlusten. Kravet i grekisk rätt på att den som ville omkullkasta presumtionen om nyttan av ett vägbygge måste föra en separat civilprocess innebar att ytterligare en etapp fogades till det redan långvariga och komplicerade expropriationsförfarandet. Genom att hålla fast vid presumtionen och framtvinga en ytterligare särskild process för den som ville få ersättning hade grekiska staten brutit mot den balans som borde upprätthållas mellan allmänna och enskilda intressen. Konklusionen i det aktuella fallet blev att artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen hade kränkts.

8.Slivenko mot Lettland (dom 9.10.2003)
Frågor om rätten till respekt för privatliv och hem (artikel 8 i konventionen) samt rätten till personlig frihet (artikel 5:1 i konventionen)
Tatjana Slivenko och hennes dotter Karina Slivenko var av ryskt ursprung men bosatta i Lettland. Tatjanas far, som var officer i den sovjetiska armén, hade 1959 flyttat till Lettland med sin familj. Tatjana var då en månad gammal. Tatjana gifte sig 1980 med en sovjetisk officer, Nikolaj Slivenko, och Karina föddes i Lettland 1981.

Efter det att Lettland frigjort sig från Sovjetunionen, vägrades Nikolaj uppehållstillstånd i Lettland. Han fick 1994 avsked från den dåmera ryska armén. I augusti 1996 beslöts att alla tre familjemedlemmarna skulle utvisas ur Lettland. De tvingades lämna sin våning i Riga, varefter Nikolaj flyttade till Ryssland. Tatjana och Karina stannade kvar i Lettland och opponerade sig — men utan framgång — mot utvisningsbeslutet.

I oktober 1998 arresterades Tatjana och Karina. De kvarhölls i ett center för personer som vistades olagligt i landet. De frigavs efter nå-

gon dag men ålades senare att lämna landet, och i mars 1999 berövades Karina på nytt friheten under 30 timmar. I juli 1999 flyttade Tatjana och Karina till Ryssland, där de förvärvade ryskt medborgarskap. Till följd av utvisningsbeslutet var de under fem år förbjudna att besöka Lettland, och efter de fem åren skulle de inte få tillbringa mer än 90 dagar per år i Lettland.

Vid Europadomstolen klagade Tatjana och Karina över att deras rätt enligt artikel 8 i konventionen till respekt för deras privat- och familjeliv och deras rätt enligt artikel 5:1 i konventionen till personlig frihet hade kränkts.

Europadomstolen konstaterade att Tatjana hade bott i Lettland sedan sin tidigaste barndom fram till dess hon fyllt 40 år. Hon hade gått i skola, arbetat och gift sig i Lettland. Karina var född i Lettland, hade också gått i skola där och bott i landet tills hon var 18 år gammal. Både Tatjana och Karina hade därför en stark anknytning till Lettland. De hade genom de lettiska myndigheternas åtgärder förlorat den våning där de bodde. Deras utvisning ur landet var ett ingrepp i deras rätt till privatliv och hem men inte i deras rätt till familjeliv, eftersom utvisningen omfattat alla tre familjemedlemmarna och alltså inte lett till splittring av familjen.

Europadomstolen fann att ingreppet i Tatjanas och Karinas rättigheter hade haft stöd i lag och att det varit ett led i de konstitutionella och folkrättsliga åtgärder som funnits påkallade i samband med Lettlands frigörelse från Sovjetunionen. Europadomstolen fann det rimligt att Lettland ansett fortsatt närvaro av utländsk militär vara oförenlig med landets suveränitet och ett hot mot nationell säkerhet. Emellertid gällde detta inte i samma mån pensionerade officerare och deras familjer. I fråga om dem hade man kunnat kräva en individuell bedömning av om de utgjorde en fara för nationell säkerhet eller allmän ordning. Någon sådan bedömning hade inte gjorts, och Tatjanas och Karinas fortsatta närvaro i Lettland kunde inte anses ha utgjort en fara för landet. Europadomstolen konkluderade därför, med 11 röster mot 6, att deras utvisning inte varit nödvändig i ett demokratiskt samhälle och därför stått i strid med artikel 8 i konventionen.

När det gällde de frihetsberövanden som förekommit fann däremot Europadomstolen inget som visade att de saknat stöd i inhemsk lag eller att polisen handlat i ond tro eller godtyckligt. Frihetsberövandena fick därför anses ha varit förenliga med artikel 5:1 f) i konventionen.

9.Ezeh och Connors mot Förenade Konungariket (dom 9.10.2003)
Fråga om rätten till juridiskt biträde (artikel 6:3 c) i konventionen)
Beträffande omständigheterna i målet kan hänvisas till SvJT 2002 s. 830 f. Efter den dom som refereras där hänsköts målet till en stor kammare i Europadomstolen för ny prövning. Europadomstolen kom även i sin utvidgade sammansättning, med 11 röster mot 6, till slutsat-

sen att Ezeh och Connors i de aktuella disciplinära förfarandena fick anses ha varit anklagade för brott och att vägran att låta dem i dessa förfaranden biträdas av en försvarare utgjort ett brott mot artikel 6:3 c) i konventionen.

10.Lilly France mot Frankrike (dom 14.10.2003)

Fråga om rätten till en rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Bolaget Lilly France bötfälldes för missbruk av dominerande ställning på marknaden. Domen överklagades till Kassationsdomstolen, *Cour de Cassation*, där referentens rapport i vissa delar delgavs generaladvokaten men inte bolaget.

Under hänvisning till tidigare praxis (Reinhardt och Slimane-Kaïd mot Frankrike, SvJT 1998 s. 375 f.) fann Europadomstolen att referentens rapport, när den delgavs generaladvokaten, också borde delges parterna på motsvarande sätt. Genom att så inte skett hade artikel 6:1 i konventionen kränkts.

11.Tkacik mot Slovakien (dom 14.10.2003)

Fråga om rätten till personlig frihet (artikel 5:1 i konventionen)

Tkacik intogs den 30 november 1996 mot sin vilja på ett psykiatriskt sjukhus där han gavs medicin och blev föremål för psykiatrisk undersökning. Den 2 december 1996 underrättade sjukhuset den lokala distriktsdomstolen om frihetsberövandet, och den 9 december 1996 fann domstolen att frihetsberövandet var lagligt. Den 10 december 1996 frigavs Tkacik.

Europadomstolen konstaterade att de tidsfrister som gällde enligt slovakisk lag inte hade respekterats i samband med Tkaciks frihetsberövande. Sålunda hade distriktsdomstolen inte informerats om frihetsberövandet inom 24 timmar, och distriktsdomstolen hade inte heller fattat beslut om lagligheten av frihetsberövandet och underrättat Tkacik om sitt beslut inom fem dagar från hans intagning på sjukhuset. I dessa hänseenden förelåg det brott mot artikel 5:1 i konventionen.

12.Credit and Industrial Bank mot Tjeckiska republiken (dom 21.10.2003)

Fråga om rätten till domstolsprövning (artikel 6:1 i konventionen)

Den tjeckiska nationalbanken beslöt att ställa Credit and Industrial Bank under tvångsförvaltning under tiden från den 30 september 1993 till den 31 mars 1994 på grund av att bankens finansiella situation och likviditet var otillfredsställande.

Europadomstolen konstaterade att Credit and Industrial Bank hade saknat möjlighet att få besluten rörande tvångsförvaltningen överprövade av domstol och fann att artikel 6:1 i konventionen till följd härav hade kränkts.

13.Timofeyev mot Ryssland (dom 23.10.2003)
Frågor om dröjsmål med verkställigheten av en dom (artikel 6:1 i konventionen) och rätten till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)
Timofeyev anklagades på 1980-talet för antisovjetisk propaganda, vilket medförde att egendom konfiskerades. Genom beslut av domstol i juli 1998 ålades ryska staten att betala visst belopp i skadestånd till honom.

Europadomstolen konstaterade att domen från juli 1998, som hade vunnit laga kraft i december 1998, inte hade verkställts förrän tidigast i november 2001. Dröjsmålet med verkställigheten berodde på dels att de verkställande myndigheterna handlat oriktigt, dels att de övervakande myndigheternas ingripanden lett till vissa uppskov och dels att det fanns oklarheter i domen. För alla dessa omständigheter var staten ansvarig. Europadomstolen ansåg det oacceptabelt att en domfäst fordran mot staten skulle förbli obetald under nästan tre år och konkluderade att detta stått i strid med såväl artikel 6:1 i konventionen (rätten till domstolsprövning inom skälig tid) som artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen (rätten till respekt för egendom).

14.Steur mot Nederländerna (dom 28.10.2003)
Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)
Som advokat företrädde Steur en klient som anklagades för att ha tillskansat sig socialbidrag genom bedrägeri. Klienten hade förhörts av en utredningsman utan att bistås av försvarare och utan att tolk varit närvarande. Mot klienten väcktes därefter såväl åtal som skadeståndstalan. I skadeståndsmålet hävdade Steur att utredningsmannen på ett oacceptabelt sätt hade pressat hans klient att göra vissa uttalanden. Utredningsmannen fann beskyllningen kränkande och gjorde anmälan mot Steur inför det lokala advokatsamfundet, som remitterade hans anmälan till disciplinrådet. I sitt beslut fann disciplinrådet att Steur inte hade styrkt sitt påstående om utredningsmannens beteende och att han hade handlat i strid med god advokatsed. Beslutet fastställdes av appellationsdomstolen för disciplinärenden.

Europadomstolen konstaterade att offentliga tjänstemän måste finna sig i att bli föremål för kritik i större omfattning än enskilda medborgare. I förevarande fall hade Steurs kritik gällt utredningsmannens handlande i ett enskilt fall. Kritiken hade framförts under domstolsförfarandet och kunde inte anses som en personlig kränkning. Bakgrunden var att Steurs klient i avsaknad av tolk inte hade kunnat fullt ut följa med i utredningsmannens förhör. Europadomstolen konstaterade vidare att de disciplinära organen inte hade gjort något försök att klarlägga om Steurs påstående var sant eller om det åtminstone hade gjorts i god tro. Även om Steur inte hade dömts till någon straffpåföljd, var en disciplinär anmärkning för att han kritiserat förhöret av klienten svår att förena med hans skyldighet som advokat att tillvarata klientens intressen och den kunde på ett negativt sätt påver-

ka honom i fullgörandet av sina yrkesmässiga plikter. Europadomstolens konklusion blev således att de disciplinära organens beslut hade kränkt Steurs genom artikel 10 i konventionen skyddade yttrandefrihet.

15.Baars mot Nederländerna (dom 28.10.2003)

Fråga om rätten att presumeras vara oskyldig till brott (artikel 6:2 i konventionen)

Baars arresterades och hölls i polishäkte på grund av misstanke om förfalskning och medhjälp till bestickning av tjänstemannen B. Han frigavs efter några dagar och underrättades senare om att målet mot honom hade lagts ner. Han hördes däremot som vittne i rättegången mot B.

Baars begärde ersättning för sina kostnader under förfarandet mot honom och för den tid han varit berövad friheten. Han tillerkändes endast ett mindre belopp i reseersättning. Hans överklagande avslogs av appellationsdomstolen under hänvisning till att han hade varit inblandad i förfalskningen av ett kvitto som legat till grund för fällande dom mot B för medhjälp till förfalskning.

Baars klagade vid Europadomstolen över appellationsdomstolens uttalande, som enligt hans mening stred mot oskuldspresumtionen i artikel 6:2 i konventionen.

Europadomstolen fann att appellationsdomstolens motivering i sak innebar att Baars ansetts skyldig till brott trots att han inte dömts av domstol. Appellationsdomstolen hade grundat sig på vad som förekommit i ett annat mål i vilket Baars deltagit som vittne och inte åtnjutit den rätt att försvara sig som tillkommer en tilltalad enligt artikel 6 i konventionen. Slutsatsen blev därför att artikel 6:2 i konventionen hade kränkts.

16.Rakevich mot Ryssland (dom 28.10.2003)

Fråga om rätten till personlig frihet (artikel 5:1 i konventionen)

Tamara Nikolayevna Rakevich intogs den 25 september 1999 mot sin vilja på ett psykiatriskt sjukhus, där en läkare fann att hon led av en allvarlig psykisk störning. Påföljande dag begärde sjukhuset hos domstol att tvångsintagningen skulle godkännas. Den 5 november 1999 prövades hennes fall av distriktsdomstolen i Yekaterinburg, som fann att intagningen på sjukhuset hade varit nödvändig.

Europadomstolen framhöll att det normalt krävs ett läkarutlåtande för att en person skall kunna tvångsintas på en psykiatrisk anstalt men att undantag härifrån kan göras i sådana brådskande situationer som i det aktuella fallet. Emellertid hade det enligt rysk lag ålegat domstol att inom fem dagar från det att en ansökan från sjukhuset inkommit ta ställning till frihetsberövandet. I det aktuella fallet hade det dröjt 39 dagar innan domstolen fattat ett sådant beslut. I detta hänseende förelåg det alltså ett brott mot artikel 5:1 i konventionen.

17.Stone Court Shipping Company S.A. mot Spanien (dom 28.10.2003)

Fråga om rätten till domstolsprövning (artikel 6:1 i konventionen)

Klagandebolaget överklagade en dom till den spanska högsta domstolen genom att en dag innan överklagandefristen löpte ut ge in överklagandet till en jourdomstol. Från jourdomstolen överlämnades överklagandet till Högsta domstolen först efter det att fristen för överklagande utlöpt, varefter överklagandet avvisades som för sent inkommet.

Vid Europadomstolen klagade bolaget över att i strid med artikel 6:1 i konventionen inte ha åtnjutit sin rätt till domstolsprövning i sista instans.

Europadomstolen konstaterade att det i princip är nationell lag som reglerar hur överklagande skall ske men att reglerna inte får vara utformade på sådant sätt att ett överklagande i praktiken förhindras. Enligt spansk lag gällde att ett överklagande skulle inges till jourdomstol om överklagande skedde samma dag som klagofristen utlöpte och utanför arbetstiden vid den domstol till vilken överklagandet riktade sig. I förevarande fall hade överklagandet skett dagen innan fristen utlöpte. Det hade emellertid varit i någon mån oklart hur överklagandefristen skulle beräknas med hänsyn till att påsken hade infallit under den relevanta perioden och domstolarnas tjänstgöring under påsken varierade. Europadomstolen fann att det genom en kombination av olika förhållanden inte varit klart hur reglerna för överklagande skulle tillämpas i det aktuella fallet och att de processuella reglerna, som lett till att överklagandet avvisats, hade tillämpats på ett sådant sätt att klagandebolaget berövats sin rätt att få sin sak prövad av Högsta domstolen. Slutsatsen blev alltså att artikel 6:1 i konventionen hade kränkts.

18.Minjat mot Schweiz (dom 28.10.2003)

Fråga om lagligheten av ett frihetsberövande (artikel 5:1 i konventionen)

Minjat åtalades den 26 juni 1997 för förskingring. Samma dag utfärdade en undersökningsdomare en häktningsorder mot honom. Med stöd av häktningsordern fick han hållas i häkte under åtta dagar, dvs. fram till den 4 juli 1997. Först den 29 juli 1997 beslöt domstol att förlänga häktningstiden. I maj 1999 dömdes Minjat till 30 månaders fängelse för förskingring.

Frågan vid Europadomstolen var om frihetsberövandet mellan den 4 juli och den 29 juli 1997 kunde anses ha varit lagligt vid tillämpning av artikel 5:1 i konventionen.

Europadomstolen fann att frihetsberövandet varit lagligt enligt schweizisk rätt. Vidare hade mindre än en månad förflutit mellan den 4 juli, då giltighetstiden för häktningsordern utlöpt, och den 29 juli, då beslut fattats om förlängning av häktningstiden. Slutligen hade

hela häktningstiden avräknats från det utdömda fängelsestraffet. Under sådana omständigheter ansåg Europadomstolen att frihetsberövandet inte hade varit godtyckligt och att det inte hade stått i strid med artikel 5:1 i konventionen.

19.Ganci mot Italien (dom 30.10.2003)

Fråga om rätten till domstolsprövning (artikel 6:1 i konventionen)

Ganci dömdes för mord till livstids fängelse. Under tiden från november 1996 till december 2000 underkastades han, enligt nio successiva beslut av justitieministern, en särskilt sträng fängelseregim som innefattade stora inskränkningar i hans normala rättigheter. Han överklagade åtta av justitieministerns beslut och fick i två fall bifall till överklagandena. I fyra fall avvisade domstolarna hans överklaganden på grund av att giltighetstiden för de överklagade besluten hade utlöpt.

Europadomstolen konstaterade att ett beslut av justitieministern om en särskild fängelseregim enligt italiensk lag får överklagas inom tio dagar, varefter domstol skall fatta beslut med anledning av överklagandet inom tio dagar. I de fyra fall då Gancis överklaganden avvisats berodde detta på att domstolen inte hade respekterat gällande tidsfrist utan fattat sitt beslut först efter det att justitieministerns beslut om en särskild fängelseregim inte längre gällde. Genom att domstol inte i tid beslutat om överklagandena hade Gancis rätt att få justitieministerns beslut överprövade av domstol blivit illusorisk. Hans rätt enligt artikel 6:1 i konventionen hade härigenom kränkts.

20.Goral mot Polen (dom 30.10.2003)

Frågor om rätten till personlig frihet (artikel 5:1 i konventionen), rätten att inte vara häktad mer än skälig tid (artikel 5:3 i konventionen) och rätten till respekt för korrespondens (artikel 8 i konventionen)

Goral arresterades den 23 maj 1996. I augusti 1996 beslöt domstol att han skulle hållas häktad fram till den 23 november 1996. Han förblev emellertid i häkte efter denna dag. Den 17 december 1996 avslogs en begäran av Goral att bli frigiven mot borgen. Han försattes på fri fot den 20 november 1997. Den 23 juli 2002 dömdes han för häleri till två års fängelse och böter.

I oktober 1997 öppnade och läste fängelsemyndigheterna ett brev från Goral till Europakommissionen för de mänskliga rättigheterna.

Europadomstolen konstaterade att det inte hade funnits något beslut om att Goral skulle hållas i häkte mellan den 23 november och den 17 december 1996. På grund härav hade hans rätt enligt artikel 5:1 i konventionen till personlig frihet kränkts.

När det gällde häktningstidens längd konstaterade Europadomstolen att de polska domstolarna som grund för häktningen i huvudsak hade hänvisat till längden av det fängelsestraff som kunde komma att ådömas Goral. Detta var emellertid inte ett relevant och tillräckligt

skäl för häktning under så lång tid som cirka 18 månader. Därtill kom att Goral hade dömts till två års fängelse och kunde bli villkorligt frigiven sedan han avtjänat halva straffet. Detta innebar att häktningstiden kunde komma att överstiga den tid han behövde avtjäna för att verkställa straffet. Av dessa skäl fann Europadomstolen att också artikel 5:3 i konventionen hade kränkts.

Europadomstolen upprepade slutligen sitt uttalande i tidigare mål (bl.a. Niedbala mot Polen, SvJT 1995 s. 825 ff.) att det i Polen före den 1 september 1998 inte hade funnits klara lagregler om kontroll av fångars korrespondens. Eftersom kontrollen av Gorals brev således inte hade skett i enlighet med lag, hade hans rätt enligt artikel 8 i konventionen till respekt för korrespondens kränkts.

21.Krone Verlag GmbH & Co KG mot Österrike (nr 2) (dom 6.11.2003)
22.Krone Verlag GmbH & Co KG mot Österrike (nr 3) (dom 11.12.2003)
Frågor om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)
Krone Verlag äger och utger *Neue Kronenzeitung*.

a)I juli 1996 publicerade Neue Kronenzeitung flera artiklar om herr och fru K som hade gjort sig skyldiga till övergrepp mot en dotter. I artiklarna uppgavs att herr och fru K hade homosexuell eller bisexuell läggning. Fru K väckte skadeståndstalan vid brottmålsdomstolen, *Landesgericht für Strafsachen*, i Wien, som den 30 juli 1996 ålade Krone Verlag att i tidningen publicera uppgifter om att detta mål anhängiggjorts. Sådan information togs in i tidningen den 4 september 1996. Fru K ansåg emellertid att informationen getts mindre utrymme än de tidigare artiklarna och väckte den 5 och den 10 september 1996 talan mot Krone Verlag med påstående att brottmålsdomstolens åläggande rörande publicering inte hade verkställts på ett korrekt sätt. Hennes talan ogillades den 17 december 1996 av brottmålsdomstolen med motiveringen att den publicerade informationen, även om den tryckts i mindre format, ändå hade haft samma ”publikationsvärde” som artiklarna. Beslutet överklagades av fru K den 16 januari 1997.

Skadeståndsprocessen avslutades den 14 juli 1997, då appellationsdomstolen, *Oberlandesgericht*, i Wien förpliktade Krone Verlag att betala skadestånd till fru K.

Den 30 juli 1997 ändrade appellationsdomstolen brottmålsdomstolens avgörande av den 17 december 1996. Appellationsdomstolen ansåg att informationen om skadeståndsprocessen inte hade haft samma ”publikationsvärde” som artiklarna om herr och fru K och ålade Krone Verlag att utge ett punitivt skadestånd till fru K för att korrekt publicering inte skett under tiden från den 5 till den 10 september 1996.

Efter detta avgörande väckte fru K talan om försummad verkställighet av brottmålsdomstolens åläggande om publicering under peri-

oden från den 11 september 1996 till den 4 augusti 1997. Den 27 oktober 1997 beslöt brottmålsdomstolen att Krone Verlag skulle betala punitivt skadestånd till fru K för perioden mellan den 20 september 1996 och den 16 januari 1997 men avslog fru K:s yrkande avseende tiden efter den 16 januari 1997. Beslutet ändrades emellertid den 30 januari 1998 av appellationsdomstolen, som fann att skadeståndet skulle avse hela perioden från den 11 september 1996 till den 4 augusti 1997.

Vid Europadomstolen klagade Krone Verlag över brott mot den genom artikel 10 i konventionen skyddade yttrandefriheten.

Europadomstolen fann att Krone Verlag efter den 17 december 1996, då brottmålsdomstolen funnit den publicerade informationen vara tillfyllest, fick anses ha handlat i god tro när den inte publicerat ytterligare information om den väckta skadeståndstalan. Det hade inte kunnat begäras av förlaget att det skulle publicera sådan ytterligare information enbart med tanke på att brottmålsdomstolens avgörande eventuellt kunde komma att ändras vid omprövning i högre instans eller att fru K eventuellt kunde få framgång med en ny talan om försumlig verkställighet. Det skadestånd som utdömts för den tid då överklagandeförfarandet pågått hade därför inte varit proportionerligt eller nödvändigt vid tillämpning av artikel 10 i konventionen. Krone Verlags yttrandefrihet hade således kränkts i detta hänseende.

b) I december 1994 väckte tidningen *Salzburger Nachrichten* talan mot Krone Verlag på grund av en annons som intagits i Salzburgupplagan av Neue Kronenzeitung. I annonsen hade avgifterna för prenumeration på de båda tidningarna jämförts, och jämförelsen hade utfallit till förmån för Neue Kronenzeitung. De österrikiska domstolarna konstaterade att de båda tidningarna konkurrerade om samma läsare och förbjöd Krone Verlag att i en annons jämföra prenumerationspriser utan att samtidigt nämna de skillnader som fanns mellan tidningarna med avseende på rapportering om utrikes- och inrikespolitik, ekonomi, kultur, vetenskap, hälsa, miljö och rättsliga frågor.

Vid Europadomstolen klagade Krone Verlag över brott mot den genom artikel 10 i konventionen skyddade yttrandefriheten.

Europadomstolen fann att de österrikiska domstolarna hade resonerat på ett inkonsekvent sätt genom att anse, å ena sidan, att de båda tidningarna inte var jämförbara och att en jämförelse av priserna för dem därför skulle vara vilseledande och, å andra sidan, att de konkurrerade på samma marknad om samma läsare. Vidare fann Europadomstolen att det förbud som utfärdats kraftigt begränsade allmänhetens möjligheter att jämföra priser och härigenom var alltför vittgående. Det utfärdade förbudet mot annonsering stred därför mot yttrandefriheten och utgjorde ett brott mot artikel 10 i konventionen.

23.Peroni mot Italien (dom 6.11.2003)
24.Bassani mot Italien (dom 11.12.2003)
Frågor om rätten till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet), rätten till respekt för korrespondens (artikel 8 i konventionen) och rörelsefrihet (artikel 2 i fjärde tilläggsprotokollet)
a) Edvige Peroni var delägare i ett bolag som försattes i tvångslikvidation i februari 1982. Likvidationsförfarandet pågick ända fram till april 1997. Hon klagade vid Europadomstolen över att likvidationsbeslutet hade kränkt hennes äganderättsskydd enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen, hennes rätt enligt artikel 8 i konventionen till respekt för korrespondens genom att hennes korrespondens under likvidationsförfarandet hade överlämnats till likvidatorn samt artikel 2 i fjärde tilläggsprotokollet till konventionen på grund av att hon hade förbjudits att under likvidationen lämna sin bosättningsort.

Europadomstolen, som hänvisade till tidigare rättspraxis (Luordo mot Italien, SvJT 2003 s. 1009 f.), konstaterade att likvidationsförfarandet hade pågått i 15 år i en enda instans och fann denna tidsutdräkt ha medfört att de inskränkningar i äganderättsskyddet, rätten till respekt för korrespondens och personlig rörelsefrihet som varit en följd av likvidationen blivit oproportionerliga. Edvige Peronis rättigheter enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet, artikel 8 i konventionen och artikel 2 i fjärde tilläggsprotokollet hade därför kränkts.

b) Bassani ägde ett bolag som försattes i likvidation i juli 1976. Likvidationsförfarandet pågick ända fram till december 2000.

På samma skäl som i fallet Peroni fann Europadomstolen att Bassanis rättigheter enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet, artikel 8 i konventionen och artikel 2 i fjärde tilläggsprotokollet hade kränkts.

25.S.C., V.P., F.C., M.C. och E.C. mot Italien (dom 6.11.2003)
Fråga om rätten till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)
S.C. och V.P., som var äkta makar, försattes i konkurs i juli 1991. Konkursförfarandet hade inte avslutats när Europadomstolen avgjorde målet i november 2003. S.C. hade avlidit 2001, och hans talan vid Europadomstolen hade då övertagits av V.P. samt barnen F.C., M.C. och E.C.

Europadomstolen fann, på väsentligen samma grunder som i målen under 23 och 24, att konkursförfarandet hade pågått under så lång tid (cirka 12 år) att ingreppet i klagandenas äganderättsskydd varit oproportionerligt. Slutsatsen var därför att artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen hade kränkts.

26.Turkiska socialistpartiet m.fl. mot Turkiet (dom 12.11.2003)
Fråga om rätten till föreningsfrihet (artikel 11 i konventionen)
Klagande i detta mål var Turkiska socialistpartiet (STP) och flera av detta partis grundare.

STP bildades i november 1992, men i november 1993 beslöt Författningsdomstolen att upplösa partiet eftersom dess program ansågs ägnat att undergräva statens territoriella integritet och nationens enhet. Domstolen framhöll att STP hade stött kurdernas rätt till självbestämmande och deras rätt att kämpa för oavhängighet.

Europadomstolen konstaterade att STP hade upplösts på grundval av partiprogrammet innan partiet ens påbörjat sin verksamhet. I partiprogrammet fanns emellertid inga uttalanden som innefattade en uppmaning till våldsanvändning eller uppror eller som stred mot demokratiska principer. Det var inte legitimt att förbjuda en politisk grupp att bedriva sin verksamhet endast därför att den sökte få till stånd en allmän debatt om en befolkningsgrupps situation och verka för politiska förändringar på demokratisk väg. Eftersom STP upplösts innan partiet påbörjat sin verksamhet, fanns inte heller fog för att hävda att partiet i praktiken verkat för andra syften. Särskilt fanns det inget belägg för att STP haft ansvar för terroristisk aktivitet i Turkiet.

Europadomstolen konkluderade att upplösningen av STP var en oproportionerlig åtgärd och att rätten enligt artikel 11 i konventionen till föreningsfrihet därför hade kränkts.

27.Scharsach och News Verlagsgesellschaft mot Österrike (dom 13.11.2003)
Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)
Scharsach var österrikisk journalist, och News Verlagsgesellschaft var ett förlag som utgav tidskriften News.

I en artikel som publicerades i News redogjorde Scharsach för skälen till att han var motståndare till en regeringskoalition i vilken Jörg Haiders parti FPÖ ingick. Han hänvisade bl.a. till att ett antal personer med nazistsympatier (*”Kellernazi”,* ”källarnazister”) som tidigare lämnat FPÖ hade återvänt till partiet under Haiders ledning, och han namngav ett antal sådana personer, bl.a. en fru Rosenkrantz, som var ledamot av regionparlamentet i Niederösterreich.

Fru Rosenkrantz väckte enskilt åtal mot Scharsach för ärekränkning och skadeståndstalan mot förlaget. Scharsach dömdes till böter, och förlaget ålades att utge skadestånd till fru Rosenkrantz. Vid Europadomstolen gjorde Scharsach och förlaget gällande att deras yttrandefrihet härigenom hade kränkts.

Europadomstolen konstaterade att Scharsachs artikel hade haft ett politiskt innehåll och avsett en person som var politiker och som därför måste kunna tåla mer av kritiska omdömen än en enskild medborgare. Fru Rosenkrantz hade liksom andra FPÖ-politiker kritiserats för att inte ha tagit avstånd från extremhögern, och uttrycket ”källar-

nazist" måste förstås som syftande på en person med ett oklart förhållande till nationalsocialistisk ideologi. Termen återspeglade ett värdeomdöme och rörde en fråga av allmänt intresse. Det hade visserligen inte visats att fru Rosenkrantz var nynazist, men hennes man gav ut en tidning med extrema idéer på högerkanten, och hon hade som politiker aldrig tagit avstånd från dessa idéer. Däremot hade hon offentligt kritiserat lagstiftning som förbjöd främjande av nationalsocialistisk ideologi.

Under sådana omständigheter kunde Scharsachs artikel och hans användning av ordet "källarnazist" inte anses överskrida gränsen för vad som var tillåtna kommentarer i politiska frågor. Den fällande domen mot Scharsach och åläggandet för förlaget att betala skadestånd var därför oproportionerliga inskränkningar i yttrandefriheten, och Europadomstolen konkluderade att artikel 10 i konventionen hade kränkts.

28.Napijalo mot Kroatien (dom 13.11.2003)

Fråga om rörelsefrihet (artikel 2 i fjärde tilläggsprotokollet)

Den 2 mars 1999 ådömdes Napijalo böter av tullmyndighet för att han vid inresa i Kroatien hade underlåtit att deklarera vissa varor. Napijalo gjorde gällande att en tulltjänsteman hade konfiskerat hans pass eftersom han inte hade betalat böterna omedelbart. Kroatiska regeringen hävdade däremot att Napijalo hade lämnat kvar passet vid avfärden från tullstationen. När Napijalo kort därefter skrev till tullmyndigheterna och begärde att återfå passet, fick han svaret att passet hade beslagtagits i enlighet med lag.

Napijalo väckte talan vid domstol mot finansministeriet och begärde att han skulle återfå sitt pass och tillerkännas skadestånd för att han under den tid då han inte innehaft passet hade hindrats resa utomlands. Han fick inte bifall till sin talan. Passet återlämnades däremot till honom den 4 april 2001.

Europadomstolen konstaterade att Napijalo på oklara grunder hade varit utan sitt pass i två år. Som en följd härav hade han inte kunnat lämna Kroatien. Detta var en inskränkning i hans genom artikel 2 i fjärde tilläggsprotokollet till konventionen skyddade rörelsefrihet. Europadomstolen kunde inte finna något godtagbart skäl till denna inskränkning i rörelsefriheten. Ingreppet var därför oproportionerligt och kunde inte anses ha varit nödvändigt i ett demokratiskt samhälle. Slutsatsen blev alltså att artikel 2 i fjärde tilläggsprotokollet hade kränkts.

29.Rachdad mot Frankrike (dom 13.11.2003)

Frågor om rätten till en rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen) och rätten att höra vittnen (artikel 6:3 d) i konventionen)

Rachdad dömdes i sin utevaro för narkotikabrott. Flera år senare begärde Rachdad att få domen undanröjd. Han yrkade också att de vitt-

nen vilkas utsagor hade legat till grund för utevarodomen skulle höras i den nya rättegången. Brottmålsdomstolen, *tribunal correctionnel*, i Reims avslog hans begäran om vittnesförhör och fastställde domen mot honom. Han överklagade brottmålsdomstolens dom till appellationsdomstolen, *cour d'appel*, i Reims. Denna satte ut målet till förhandling och kallade vittnena till förhandlingen. Endast ett av vittnena inställde sig och förhördes vid domstolen. I fråga om två av åtalspunkterna fastställde appellationsdomstolen brottmålsdomstolens dom på grundval av utsagor av vittnen som inte inställt sig vid appellationsdomstolen.

Europadomstolen konstaterade att Rachdad i fråga om två åtalspunkter funnits skyldig på grund av utsagor av personer som han inte hade kunnat förhöra eller få förhörda på något stadium av förfarandet. Visserligen var den situation som uppkommit troligen föranledd av att det hade visat sig svårt att lokalisera vittnena sju år efter de aktuella händelserna, och Rachdad hade sannolikt bidragit till svårigheterna genom att under den första rättegången inte inställa sig vid brottmålsdomstolen, vilket lett till att han dömts i sin utevaro. Rätten att försvara sig var emellertid av särskild betydelse i brottmål, och garantierna i artikel 6 i konventionen gällde också i ett fall som avsåg omprövning av en utevarodom. Europadomstolen fann därför att förfarandet inte uppfyllde kraven i artikel 6:1 och artikel 6:3 d) i konventionen.

30.Elci m.fl. mot Turkiet (dom 13.11.2003)

Frågor om tortyr samt omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), rätten till personlig frihet (artikel 5:1 i konventionen) och rätten till respekt för hem och korrespondens (artikel 8 i konventionen)

Klagande i målet var 16 advokater som hade arresterats och hållits i polisarrest under varierande perioder på grund av misstanke att de hade samarbetat med PKK. Målet gällde den behandling de utsatts för under frihetsberövandena, lagligheten av frihetsberövandena och ingrepp i deras rätt till respekt för hem och korrespondens i samband med frihetsberövandena.

Europadomstolen fann utredningen visa att arrestförhållandena hade varit mycket otillfredsställande. Klagandena hade fått vistas i kalla, mörka och fuktiga lokaler med dålig mat och dåliga sanitära förhållanden. Några av dem hade misshandlats och bl.a. besprutats med kallt vatten. Andra hade tvingats underteckna handlingar, och de hade åtminstone vid vissa tillfällen förhörts med förbundna ögon. Europadomstolen fann det styrkt att vissa av klagandena hade utsatts för plågsam och grym behandling som utgjorde tortyr, medan andra utsatts för omänsklig och förnedrande behandling. I samtliga fall förelåg brott mot artikel 3 i konventionen. Denna artikel hade också kränkts genom myndigheternas underlåtenhet att effektivt utreda klagomål över misshandel.

När det gällde lagligheten av klagandenas frihetsberövanden framhöll Europadomstolen att det enligt turkisk rätt var en åklagare som skulle besluta om häktning. Något sådant beslut föreföll inte att ha fattats rörande klagandena, och det fanns över huvud taget inte något skriftligt beslut om frihetsberövandena. Europadomstolens konklusion blev därför att klagandena inte hade varit berövade friheten i enlighet med lag.

Det hade också företagits husrannsakningar i flera klagandes hem och på deras kontor, och även handlingar i advokatärenden hade tagits i beslag. Dessa ingripanden hade skett utan att domstol eller åklagare fattat beslut om tvångsåtgärderna, och det var oklart vem som var ansvarig för att åtgärderna vidtagits. Europadomstolen fann därför att dessa ingrepp i rätten till respekt för hem och korrespondens stred mot artikel 8 i konventionen.

31.Hénaf mot Frankrike (dom 27.11 2003)

Fråga om omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen)

Hénaf, som var 75 år gammal, hade vid flera tillfällen dömts för brott. Under avtjänandet av ett fängelsestraff fördes han till ett sjukhus där han följande dag skulle genomgå en operation. Under och efter transporten till sjukhuset var han belagd med handfängsel. Under natten före operationen var han med ena foten fastkedjad vid sängen. Som protest mot denna behandling vägrade han att bli opererad, varför han fördes tillbaka till fängelset. Vid Europadomstolen klagade han över att han — med hänsyn till sin ålder och sitt hälsotillstånd — hade utsatts för behandling som stred mot artikel 3 i konventionen.

Europadomstolen fann det inte visat att Hénaf vid den aktuella tidpunkten hade utgjort en allvarlig risk för säkerheten. Det hade i vart fall inte varit motiverat att binda fast honom vid sängen under natten före operationen, särskilt som det hade funnits två poliser på vakt utanför hans rum. Med hänsyn också till hans ålder och hälsotillstånd hade inskränkningarna i hans rörelsefrihet varit oproportionerliga i förhållande till vad säkerheten krävt, varför Europadomstolen konkluderade att han utsatts för en behandling som inte var förenlig med artikel 3 i konventionen.

32.Slimane-Kaïd mot Frankrike (nr 2) (dom 27.11.2003)

Frågor om rätten till en rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Slimane-Kaïd dömdes för smugglingsbrott till fängelse. Han överklagade domen till Kassationsdomstolen, *Cour de Cassation*, som avslog överklagandet. Vid Europadomstolen klagade Slimane-Kaïd över vissa aspekter av förfarandet vid Kassationsdomstolen, som han ansåg strida mot rätten enligt artikel 6:1 i konventionen till en rättvis rättegång.

Europadomstolen fann, under hänvisning till tidigare avgöranden (bl.a. Reinhardt och Slimane-Kaïd, SvJT 1998 s. 375 f., och Lobo Machado mot Portugal, SvJT 1996 s. 372),

— att det förhållandet att referentens rapport före förhandlingen vid Kassationsdomstolen, och senare också referentens förslag till dom, hade tillställts generaladvokaten men inte Slimane-Kaïd eller hans försvarare stred mot rätten till en rättvis rättegång,

— att det inte stred mot rätten till en rättvis rättegång att referenten, som var ledamot av Kassationsdomstolen och inte hade i förväg uttalat sin mening i saken offentligt, deltog i domstolens överläggningar, och

— att det stred mot rätten till en rättvis rättegång att generaladvokaten deltog i Kassationsdomstolens överläggningar.

33.Shamsa mot Polen (dom 27.11.2003)

Fråga om lagligheten av ett frihetsberövande (artikel 5:1 i konventionen)

Abdelsalam Shamsa och hans bror Anwar Shamsa, som var libyska medborgare, arresterades i maj 1997 i Warszawa. Den 28 maj 1997 beslöts att de skulle utvisas ur Polen, och de placerades i förvar i avvaktan på att utvisningsbeslutet verkställdes. Verkställighet skulle enligt polsk lag ske inom 90 dagar, men de verkställighetsförsök som gjordes misslyckades, och när 90-dagarsfristen utlöpte den 24 augusti 1997, hölls de kvar av gränspolisen i flygplatsens transitzon ända fram till den 3 oktober 1997.

Europadomstolen konstaterade att bröderna Shamza i flygplatsens transitzon hade varit ständigt övervakade av polisen och inte åtnjutit personlig rörelsefrihet utan tvingats vara tillgängliga för myndigheterna. Deras vistelse i transitzonen var därför att anse som ett frihetsberövande.

Eftersom polsk lag i detta fall tillät ett frihetsberövande under högst 90 dagar, borde bröderna Shamza ha frigivits den 25 augusti 1997. Det fanns ingen laglig grund för deras fortsatta frihetsberövande efter denna dag. Ett frihetsberövande under obestämd och oförutsebar tid var också i och för sig oförenligt med rättssäkerheten, och dessutom hade i detta fall ingen domstol, domare eller annan person med judiciella befogenheter fattat något beslut om frihetsberövandet.

Europadomstolen konkluderade att artikel 5:1 i konventionen hade kränkts.

34.Worwa mot Polen (dom 27.11.2003)

Frågor om lagligheten av ett frihetsberövande (artikel 5:1 i konventionen) och rätten till respekt för privatliv (artikel 8 i konventionen)

Sedan Wladyslawa Worwa varit invecklad i en rad tvister med grannar, beslöt en domstol att hon skulle undergå en sinnesundersökning. Eftersom hon vid flera tillfällen vägrade att efterkomma kallelser till en sådan undersökning, beslöts att hon skulle tas i förvar. Beslutet verkställdes genom att polismän begav sig till hennes hem och arresterade henne.

Vid Europadomstolen påstod Wladyslawa Worwa att frihetsberövandet stod i strid med artikel 5:1 i konventionen och att åtgärderna mot henne dessutom kränkte hennes rätt enligt artikel 8 i konventionen till respekt för hennes privat- och familjeliv.

Europadomstolen fann det inte visat att arresteringen hade varit olaglig eller att den på annat sätt stått i strid med artikel 5:1 b) i konventionen.

När det gällde Wladyslawa Worwas privatliv fann Europadomstolen däremot att det fanns anledning till kritik mot besluten om sinnesundersökning och det sätt på vilket dessa beslut verkställts. Europadomstolen framhöll att de rättsliga myndigheterna upprepade gånger, med kort varsel och med bristfällig planering hade kallat henne att genomgå en psykiatrisk undersökning. Det hade inte gjorts en rimlig avvägning av hennes rätt till respekt för privatlivet och kravet på en god rättstillämpning. Europadomstolens konklusion blev därför att artikel 8 i konventionen hade kränkts.

35.Müslüm Gündüz mot Turkiet (dom 4.12.2003)

Fråga om yttrandefrihet (dom 4.12.2003)

Müslüm Gündüz dömdes av turkisk domstol för anstiftan till hat och fiendskap på grund av religion till fängelse och böter. Hans gärning hade bestått i att han som ledare av en islamisk sekt hade framträtt i television och där hade beskrivit offentliga institutioner som ”otrogna” och skarpt kritiserat sekularistiska och demokratiska principer. Han hade också pläderat för införande av islamisk shariah-rätt.

Europadomstolen konstaterade att televisionsprogrammet hade handlat om en religiös sekt som redan var allmänt uppmärksammad och att Müslüm Gündüz hade inbjudits för att utveckla sektens fundamentalistiska åsikter, däribland uppfattningen att de demokratiska värdena stred mot islam. Europadomstolen fann det klart att programmet hade gällt en fråga av allmänt intresse.

Enligt Europadomstolens mening hade vissa av de uttalanden som låg till grund för den fällande domen mot Müslüm Gündüz visat på en oförsonlig hållning mot institutioner i Turkiet och på starkt missnöje med dem. Men dessa uttalanden hade inte innefattat uppmaningar till våld eller hat (*”hate speech”*). Dessutom borde de turkiska domstolarna ha fäst större vikt vid att Müslüm Gündüz uttalat sig inom ramen för en livlig allmän debatt. Att plädera för införande av shariah utan att samtidigt förorda att detta skulle ske med våldsamma medel kunde inte i och för sig ses som en uppmaning till våld eller hat. Sammantaget fann Europadomstolen att bestraffningen av Müslüm Gündüz inte var en nödvändig inskränkning i dennes yttrandefrihet och att artikel 10 i konventionen därför blivit kränkt.

36.M.C. mot Bulgarien (dom 4.12.2003)

Frågor om förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätten till respekt för privatliv (artikel 8 i konventionen)

M.C. gjorde gällande att hon, när hon var 14 år gammal, hade våldtagits av två män. Efter en brottsutredning avskrev åklagaren målet med motiveringen att det inte visats att de två männen använt våld eller hot mot M.C. Det hade inte heller visats att hon vid tillfället gjort motstånd eller sökt tillkalla hjälp.

Vid Europadomstolen gjorde M.C. gällande att bulgarisk rätt inte ger effektivt skydd mot våldtäkt, eftersom endast fall där offret gjort aktivt motstånd leder till åtal. Hon hävdade att Bulgarien har en positiv skyldighet enligt konventionen att skydda individens fysiska integritet och privatliv samt att ge offer för övergrepp ett effektivt rättsmedel. Hon klagade också över att myndigheterna inte hade gjort en effektiv undersökning i hennes fall. Hon åberopade som grund för sina klagomål förbudet mot förnedrande behandling i artikel 3 i konventionen och rätten till respekt för privatliv i artikel 8 i konventionen.

Europadomstolen framhöll att staterna enligt artiklarna 3 och 8 i konventionen har en positiv skyldighet att införa lagstiftning som effektivt bestraffar våldtäkt och att också tillämpa denna lagstiftning på ett effektivt sätt genom brottsutredningar och åtal. Tidigare hade det enligt olika länders lagar för våldtäkt krävts bevis om att gärningsmannen utövat fysiskt våld och att offret gjort fysiskt motstånd, men i europeiska länder hade dessa krav efter hand övergivits och ersatts av bristande samtycke som relevant kriterium för våldtäkt. Europadomstolen fann att staternas positiva skyldighet enligt konventionen numera fick anses innebära en skyldighet att straffbelägga och åtala sexuella handlingar som utförts utan samtycke även om offret inte hade gjort fysiskt motstånd.

Europadomstolen fann att bulgariska regeringen inte hade hänvisat till rättspraxis eller juridisk doktrin som motbevisade M.C:s påstående att bulgarisk rätt vid bedömande av straffansvar för våldtäkt framför allt fäster vikt vid om offret gjort fysiskt motstånd.

När det gällde det aktuella fallet, där det lämnats motstridiga uppgifter om händelseförloppet, hade det enligt Europadomstolens mening ålegat myndigheterna att utreda omständigheterna på ett betydligt mera effektivt sätt än som skett och att särskilt beakta frågan om M.C. samtyckt till de sexuella handlingarna eller inte. Utan att ta ställning till om de två männen faktiskt var skyldiga till våldtäkt fann Europadomstolen att den utredning som företagits och den hållning som intagits av brottsutredare och åklagare inte uppfyllde de krav som kunde ställas och att Bulgarien därför inte fullgjort sin positiva skyldighet enligt artiklarna 3 och 8 i konventionen att införa och effektivt tillämpa straffrättsliga regler som skyddar mot våldtäkt och sexuella övergrepp.

37.Karahalios mot Grekland (dom 11.12.2003)
Frågor om rätten till effektiv domstolsprövning (artikel 6:1 i konventionen) och rätten till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)
Karahalios väckte talan vid domstol för att få ersättning för arbete som han utfört för offentliga myndigheter. Genom dom i november 1993 fick han bifall till sin talan. Domen vann laga kraft i mars 1999, då myndigheternas överklagande av domen avslogs. Emellertid vägrade myndigheterna att betala det utdömda beloppet. Karahalios begärde då verkställighet av domen och fick kvarstad på vissa bankkonton. Trots detta fick han inga pengar utbetalda, eftersom hans borgenärer, till vilka staten hörde, fick hans fordran utmätt.

Vid Europadomstolen klagade Karahalios över myndigheternas vägran att rätta sig efter domstolens dom. Han gjorde gällande att detta innefattade brott mot hans rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till en rättvis rättegång och hans rätt enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen till skydd för egendom.

Europadomstolen framhöll att rätten till domstolsprövning skulle bli illusorisk om en dom som meddelades inte kunde verkställas. Genom att inte rätta sig efter den dom som blivit verkställbar senast i mars 1999 hade myndigheterna gjort artikel 6:1 ineffektiv och därigenom brutit mot denna bestämmelse. Genom att under lång tid inte betala Karahalios det belopp som tillkom honom hade myndigheterna också kränkt hans rätt till respekt för äganderätten. Ingreppet i skyddet för egendom hade inte varit berättigat och hade stått i strid med rättssäkerheten. Europadomstolen konkluderade därför att även artikel 1 i första tilläggsprotokollet hade kränkts.

38.Frascino mot Italien (dom 11.12.2003)
Fråga om rätten till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)
Frascino köpte i december 1991 en fastighet från M. Denne hade redan i januari 1969 begärt tillstånd att bebygga fastigheten och därefter under många år varit part i förfaranden om byggnadstillstånd vid förvaltningsmyndigheter och förvaltningsdomstolar. I en dom den 7 maj 1991 hade den högsta förvaltningsdomstolen, *Consiglio di Stato*, förelagt den lokala myndigheten att bevilja byggnadstillstånd inom 30 dagar. Något beslut om sådant tillstånd hade emellertid inte meddelats.

Europadomstolen konstaterade att den dom som meddelats av Consiglio di Stato var slutlig och verkställbar och att det hade ålegat berörd myndighet att rätta sig efter domen och meddela byggnadstillstånd. Underlåtenheten att göra så hade inget stöd i lag och kränkte Frascinos rätt till skydd för egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

39.Yankov mot Bulgarien (dom 11.12.2003)
Frågor om förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen), rätten till ett effektivt rättsmedel (artikel 13 i konventionen), rätten att inställas inför en domare (artikel 5:3 i konventionen), den häktades rätt till rättegång inom skälig tid eller frigivning (artikel 5:3 i konventionen), rätten till domstolsprövning avseende lagligheten av ett frihetsberövande (artikel 5:4 i konventionen) och rätten till ersättning för konventionsstridigt frihetsberövande (artikel 5:5 i konventionen)
Yankov arresterades den 12 mars 1996 som misstänkt för ekonomisk brottslighet. Han var häktad i två år och nästan fyra månader. Han begärde vid flera tillfällen att bli frigiven men utan framgång.

Den 10 mars 1998 påträffades hos Yankov ett utkast till en bok, som beslagtogs därför att det ansågs innehålla nedsättande omdömen om fångvaktarna och en polisman samt om åklagare och brottsutredare i allmänhet. Samma dag ådömdes han disciplinär bestraffning för dessa omdömen som ansågs kränkande. Hans hår rakades av och han placerades fram till den 17 mars 1998 i en ohygienisk isoleringscell med otillräcklig belysning.

Yankov frigavs den 10 juli 1998. Han dömdes i oktober 1998 till fem års fängelse, men domen upphävdes i juni 2000, varefter förundersökningen återupptogs.

Europadomstolen konstaterade att åtgärden att raka av en fånges hår som ett led i disciplinär bestraffning är ägnad att upplevas som kränkande och avsedd att underkuva personen i fråga. I Yankovs fall rörde det sig om en förändring i hans utseende som var omedelbart synlig för andra och som i princip framstod som förnedrande. Åtgärden hade inget stöd i lag och det fanns inga omständigheter som kunde anses ha gjort den motiverad. Dessutom måste beaktas att Yankov vid den aktuella tiden var 55 år gammal och att han skulle närvara vid en offentlig förhandling nio dagar efter det att hans hår rakats av. Europadomstolen konkluderade att han på grund av detta hade utsatts för förnedrande behandling i strid med artikel 3 i konventionen.

Europadomstolen konstaterade vidare att Yankov hade straffats utan att myndigheterna hade preciserat i sina beslut varför de ansåg att hans uttalanden hade varit ärekränkande. Det måste enligt Europadomstolens mening beaktas att det var fråga om uttalanden i ett manuskript av personlig art som Yankov inte visat för någon annan. Framför allt kunde framhållas att han inte spritt manuskriptet till andra fångar och att det inte fanns någon överhängande risk för att manuskriptet skulle publiceras. Europadomstolen fann det inte försvarligt att han bestraffats med placering i isoleringscell under sju dagar för att han i ett privat manuskript hade gjort måttligt kränkande uttalanden om personer verksamma inom rättsväsendet. Yankovs genom artikel 10 i konventionen skyddade yttrandefrihet hade därför kränkts.

Omedelbart efter det att disciplinstraffet fastställts hade Yankov placerats i isoleringscell, och det hade inte visats att han fått möjlighet att före verkställigheten överklaga bestraffningen. Han hade inte heller haft något effektivt rättsmedel mot den förnedrande behandling han varit utsatt för. Europadomstolen konkluderade därför att även artikel 13 i konventionen hade kränkts.

Europadomstolen fann vidare att rätten till personlig frihet i artikel 5 i konventionen hade kränkts i flera hänseenden. Yankov hade inte efter arresteringen inställts inför en domare eller en annan tjänsteman med domsmakt (artikel 5:3). De bulgariska domstolarna hade inte anfört tillräckliga skäl för att motivera Yankovs häktning under två år och nästan fyra månader (artikel 5:3), och de hade inte tagit ställning till de skäl som Yankov åberopat till stöd för sina framställningar om frigivning (artikel 5:4). Inte heller hade Yankov haft rätt till ersättning för de brott mot artikel 5 som förekommit (artikel 5:5).

40.Kmetty mot Ungern (dom 16.12.2003)

Fråga om omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen)

På grund av ett bombhot gav polisen order om utrymning av en saluhall i Budapest. Kmetty och andra vägrade att efterkomma uppmaningen, vilket medförde att polisen tog Kmetty med sig till polisstationen. Kmetty hävdade att han misshandlats under transporten men nämnde inte detta för den läkare som han fick träffa efter ankomsten till polisstationen.

Kmetty gjorde gällande att han utsatts för misshandel också under de mer än tre timmar han hållits kvar på polisstationen. Sedan han frigivits, undersöktes han av läkare, varvid det konstaterades att tre tänder hade lossnat och att han hade blåmärken på olika delar av kroppen.

Europadomstolen fann det inte möjligt att fastställa om de skador som uppkommit var en följd av att polisen använt mera våld än som krävdes för att övervinna Kmettys motstånd mot en i och för sig laglig polisiär åtgärd. Emellertid ålåg det myndigheterna, när det framfördes allvarliga klagomål om polismisshandel, att göra en effektiv utredning av händelseförloppet. I det aktuella fallet fanns det brister i utredningen. Bl.a. hade den läkare som träffat Kmetty vid hans ankomst till polisstationen inte hörts under utredningen. Inte heller hade de polismän som kunde misstänkas för att ha misshandlat honom hörts. Utredningen hade alltså inte varit tillräckligt grundlig och effektiv, och Europadomstolen konkluderade att artikel 3 i konventionen hade kränkts genom brister i utredningen.

41.Palau-Martinez mot Frankrike (dom 16.12.2003)
Fråga om rätten till respekt för familjeliv (artikel 8 i konventionen) i förening med diskriminering (artikel 14 i konventionen)
Séraphine Palau-Martinez och hennes make hade två barn, födda 1984 och 1989. I september 1996 dömde civildomstolen, *tribunal de grande instance*, i Nîmes till skilsmässa mellan makarna under angivande av att det var mannen som hade skulden till att äktenskapet upplöstes. Domstolen förordnade att barnen skulle bo hos modern och att fadern skulle ha umgängesrätt. I januari 1998 ändrade appellationsdomstolen, *cour d'appel*, i Nîmes domen i vårdnadsdelen genom att besluta att barnen skulle bo hos fadern. Som motivering åberopades att Séraphine Palau-Martinez tillhörde Jehovas vittnen och att de principer som denna sekt tillämpade för barnuppfostran genom sin hårdhet och intolerans inte framstod som acceptabla.

Europadomstolen konstaterade att beslutet i vårdnadsfrågan hade grundats framför allt på moderns religionstillhörighet, vilket innebar att det var diskriminerande, såvida det inte fanns ett objektivt och godtagbart skäl för särbehandling. Appellationsdomstolen hade grundat sitt avgörande på allmänna iakttagelser om Jehovas vittnen, men det fanns ingen bevisning om att barnens uppfostran eller dagliga liv faktiskt hade påverkats av Séraphine Palau-Martinez religion. Inte heller hade appellationsdomstolen bifallit hennes begäran om att det skulle göras en social utredning om barnens liv tillsammans med envar av föräldrarna. Det fanns under dessa förhållanden inte tillräcklig grund för att särbehandla modern på grund av hennes religion. Europadomstolen konkluderade att Séraphine Palau-Martinez utsatts för diskriminering i strid med artikel 14 i konventionen med avseende på hennes rätt enligt artikel 8 i konventionen till respekt för familjelivet.

42.Cooper mot Förenade Konungariket (dom 16.12.2003)
43.Grieves mot Förenade Konungariket (dom 16.12.2003)
Frågor om rätten till en rättvis rättegång inför en oavhängig och opartisk domstol (artikel 6:1 i konventionen)
Båda dessa mål gällde frågan om det nya system för den militära rättskipningen som inrättats genom *1996 Armed Forces Act* var förenligt med artikel 6:1 i konventionen.

a) Cooper, som var anställd i det brittiska flygvapnet, dömdes av en *Air Force district court martial* för stöld till fängelse och avsked från sin tjänst. Domstolen bestod av en permanent ordförande, två lägre officerare och en *Air Force judge advocate*. Domen fastställdes av en *Reviewing Authority*, som inhämtat ett yttrande från *Judge Advocate General*. Cooper överklagade utan framgång domen till *Courts Martial Appeal Court*.

Europadomstolen konstaterade att en Air Force judge advocate var en civil befattningshavare som utnämnts av Lord Chancellor (en civil

person) och som fått sin befattning vid militärdomstolen av Judge Advocate General (också en civil person). Han måste därför anses vara en oavhängig domare. Även den permanente ordföranden i militärdomstolen var oberoende och bidrog till domstolens oavhängighet. De övriga två ledamöterna var visserligen militärer av lägre rang och de hade utnämnts för att tjänstgöra i det enskilda målet, men det fanns trots detta tillräckliga garantier mot att de skulle utsättas för tryck utifrån.

Europadomstolen fann att medverkan av en Reviewing Authority var en anomali och uttalade bekymmer över ett brottmålsförfarande i vilket det på detta sätt var tillåtet för ett icke judiciellt organ att ingripa i rättskipningen. Men eftersom det slutliga avgörandet låg hos Courts Martial Appeal Court, som var en domstol, kunde man ändå inte anse att rättegången i sin helhet varit oförenlig med artikel 6:1 i konventionen.

b) Grieves, som var anställd i den brittiska marinen, dömdes för misshandel av en *Royal Navy Court Martial* till fängelse och avsked från tjänsten. Domstolen bestod av en ordförande (en kapten i marinen), fyra marinofficerare och en *judge advocate*. Domen fastställdes av *Admiralty Board*, som inhämtat ett yttrande från *Judge Advocate of the Fleet*. Grieves överklagade utan framgång domen till *Courts Martial Appeal Court*.

Europadomstolen konstaterade att militärdomstolarna i marinen i vissa hänseenden skilde sig från motsvarande organ inom flygvapnet. Sålunda hade militärdomstolen i det aktuella fallet inte haft en permanent ordförande, vilket skapade problem i fråga om oavhängigheten. Dessutom var de Royal Navy judge advocates som ingick i domstolen marinofficerare med i övrigt rent militära uppgifter. De hade dessutom utnämnts till sina dömande uppgifter av en marinofficer, Chief Naval Judge Advocate. Vidare lämnades rapporter om hur en judge advocate utförde sina dömande uppgifter till högre militär befälhavare. Avsaknaden av en civil judge advocate var en negativ faktor när det gällde att bedöma domstolens oavhängighet. Även i övrigt fanns det mindre starka garantier för oavhängighet än i fråga om flygvapnets domstolar.

På grund av dessa förhållanden konkluderade Europadomstolen att Grieves farhågor för att den militärdomstol som dömt honom inte varit oavhängig kunde anses vara objektivt berättigade. Förfarandet mot honom hade därför inte uppfyllt kraven i artikel 6:1 i konventionen.

44.Skondrianos mot Grekland (dom 18.12.2003)
Fråga om rätten till domstolsprövning och en rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)
Skondrianos dömdes i sin utevaro till tre fängelsestraff. Han överklagade dessa domar. Allmänne åklagaren vid Kassationsdomstolen yrkade att hans överklaganden skulle avvisas på grund av att de inkommit för sent. Kassationsdomstolen avvisade överklagandena men på en annan grund, nämligen att Skondrianos inte visat att han varit i fängelse vid den tid då överklagandena prövats.

Vid Europadomstolen klagade Skondrianos över brott mot rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6:1 i konventionen, dels därför att det krävts av honom att han skulle underkasta sig ett frihetsberövande som villkor för att få överklagandena prövade, dels därför att förfarandet inför Kassationsdomstolen inte hade varit rättvist.

Europadomstolen hänvisade till tidigare avgöranden (bl.a. Omar och Guérin, båda mot Frankrike, se SvJT 1998 s. 766 f.) i vilka domstolen funnit att ett krav på att den som överklagar en straffdom skall underkasta sig ett frihetsberövande innefattar en oproportionerlig börda för klaganden och fann inte skäl att göra en annan bedömning i det nu aktuella fallet. Det förelåg alltså i detta hänseende ett brott mot artikel 6:1 i konventionen.

Dessutom hade Skondrianos inte haft anledning att bemöta mer än den avvisningsgrund som åberopats av åklagaren, och han hade inte behövt räkna med att Kassationsdomstolen skulle avvisa hans talan på en helt annan grund, över vilken han inte anmodats yttra sig. Skondrianos hade inte heller, när han överklagade, fått se den fullständiga texten till den dom som han överklagade. Förfarandet motsvarade därför inte kraven på en rättvis rättegång, och Europadomstolen konkluderade att artikel 6:1 i konventionen hade kränkts också i detta hänseende.

45.Pezone mot Italien (dom 18.12.2003)
Frågor om lagligheten av ett frihetsberövande (artikel 5:1 i konventionen) och rätten till ersättning för konventionsstridigt frihetsberövande (artikel 5:5 i konventionen)
Pezone arresterades den 11 december 1992 för att han skulle avtjäna ett tvåårigt fängelsestraff som han dömts till några år tidigare. Han frigavs den 25 mars 1994, sedan det upptäckts att en häktningstid om två år, fem månader och 29 dagar av misstag inte hade avräknats från straffet. Europadomstolen fann att frihetsberövandet under sådana omständigheter inte hade varit lagligt och konstaterade att Pezone enligt italiensk rätt inte heller hade haft rätt till ersättning för det olagliga frihetsberövandet. Följaktligen förelåg brott mot såväl artikel 5:1 som artikel 5:5 i konventionen.

46.Övriga domar

a)Ett stort antal domar mot Italien meddelade i oktober, november och december 2003

Avsaknad under lång tid av polishjälp med att få hyresgäster vräkta ansågs strida mot klagandenas rätt till en rättvis rättegång enligt artikel 6:1 i konventionen och till respekt för sin egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen (jfr bl.a. målet Immobiliare Saffi mot Italien, SvJT 1999 s.917 ff.).

b)Ett stort antal domar mot Turkiet meddelade i oktober, november och december 2003

Statssäkerhetsdomstol ansågs, på grund av att en militär domare ingick i domstolen, inte vara en oavhängig och opartisk domstol (jfr bl.a. målet Incal mot Turkiet, SvJT 1998 s. 593 f.).

c)Ciz mot Slovakien (dom 14.10.2003), Lobarzewski mot Polen (dom 25.11.2003)

Avsaknaden av ett rättsmedel mot långsam rättskipning ansågs strida mot artikel 13 i konventionen (jfr målet Kudla mot Polen, SvJT 2001 s. 63 f.).

d)Pantano mot Italien (dom 6.11.2003)

En häktningstid om två år och drygt åtta månader ansågs vid tillämpning av artikel 5:3 i konventionen inte oskäligt lång, eftersom det rörde sig om omfattande maffiabrottslighet i vilken ett stort antal anklagade personer misstänktes ha varit inblandade.

e)Popescu, Potop, Sofletea och Tandreu, samtliga mot Rumänien (domar 25.11 2003)

Avsaknad av rätt till domstolsprövning med avseende på anspråk på restitution av nationaliserad eller konfiskerad fast egendom ansågs strida mot artikel 6:1 i konventionen. Upphävande av lagakraftvunnen dom varigenom nationaliserad eller konfiskerad fastighet restituerats stred också mot artikel 6:1 (jfr bl.a. målet Brumarescu mot Rumänien, SvJT 2000 s. 78 f.). Upphävande av lagakraftvunnen dom som tillerkänt en person äganderätt till tidigare nationaliserad eller konfiskerad fastighet ansågs utgöra brott även mot artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

f)Lewis mot Förenade Konungariket (dom 25.11.2003)

Eftersom lagstöd saknades för hemlig avlyssning, ansågs denna, liksom i andra liknande fall (jfr Khan mot Förenade Konungariket, SvJT 2000 s. 579 ff.), strida mot artikel 8 i konventionen. Eftersom det dessutom saknades ett effektivt rättsmedel mot brottet mot artikel 8, förelåg också ett brott mot artikel 13 i konventionen.

g)Imre mot Ungern (dom 2.12.2003), Matwiejczuk mot Polen (dom 2.12.2003)
Häktning under två år och nästan tio månader (Imre) respektive två år och nästan åtta månader (Matwiejczuk) ansågs alltför lång och i strid med artikel 5:3 i konventionen.

h)Matwiejczuk mot Polen (dom 2.12.2003), Mianowski mot Polen (dom 16.12.2003)
Kontroll av en fånges korrespondens utan klart stöd i lag samt öppnande av ett brev från Europadomstolen utan att den intagne varit närvarande ansågs strida mot rätten till respekt för korrespondens i artikel 8 i konventionen (Matwiejczuk). — Öppnande av en fånges brev utan att den intagne varit närvarande befanns stå i strid med gällande regler och ansågs därmed strida mot artikel 8 i konventionen (Mianowski).